

SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS TAŞIYICILARININ TESPİT VE KAYIT İŞLEMLERİNE İLİŞKİN YÖNERGE

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1- (1) Bu Yönerge, somut olmayan kültürel miras alanlarında üretimlerin teşvik edilmesi ve geleneksel kültürün yaşatılması hedefiyle kültürel miras taşıyıcılarının tespit edilmesi, değerlendirilmesi, belirli ölçütlere sahip olanların Halk Kültürü Bilgi ve Belge Merkezine kayıt edilmesi ile sanatçı tanıtma kartı düzenlenmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemeyi amaçlar.

Kapsam

MADDE 2- (1) Bu Yönerge, Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü Halk Kültürü Bilgi ve Belge Merkezine kayıt olmak için başvuran somut olmayan kültürel miras taşıyıcılarının başvuru, değerlendirme, tespit ve kayıt ile sanatçı tanıtma kartı düzenlenmesi işlemlerine ilişkin usul ve esasları kapsar.

Dayanak

MADDE 3- (1) Bu Yönerge, 10/4/2009 tarih ve 27196 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü Halk Kültürü Bilgi ve Belge Merkezi Hizmetleri Yönetmeliği”nin 14’üncü maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4- (1) Bu Yönerge’de geçen,

- a) Bakan: Kültür ve Turizm Bakanını,
- b) Bakanlık: Kültür ve Turizm Bakanlığını,
- c) Başkan: Değerlendirme Kurulu Başkanını,
- ç) Başvuru Formları: Somut olmayan kültürel miras taşıyıcısı olarak Halk Kültürü Bilgi ve Belge Merkezine kayıt için müracaat edenlerin bilgilerinin yer aldığı belgeleri,
- d) Genel Müdür: Araştırma ve Eğitim Genel Müdürünü,
- e) Genel Müdürlük: Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğünü,
- f) Folklor Araştırmacısı: Halk kültürü konularında derleme, tespit ve belgeleme çalışmaları yapan; elde ettiği verileri, halkbilimi araştırma yöntemlerine uygun olarak çözümleme, sınıflama, kümeleme, yorumlama ve değerlendirmeye tabi tutan Bakanlık personelini,
- g) Halk Kültürü Bilgi ve Belge Merkezi: Halk kültürü ile ilgili belge ve eserler ile somut olmayan kültürel miras taşıyıcılarına ilişkin güncel kayıtların sistematik bir düzen içinde korunduğu ve hizmete sunulduğu birimi,

- ğ) Kurul: Somut olmayan kültürel miras taşıyıcılarının değerlendirmesini ve tespitini gerçekleştirmek üzere oluşturulan kurulu,
- h) Somut Olmayan Kültürel Miras: Toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekânları,
- ı) Somut Olmayan Kültürel Miras Taşıyıcısı: Somut olmayan kültürel mirasın belirli unsurlarının icra edilmesi ile yeniden yaratılması için gerekli bilgi ve becerileri haiz olan ve bunların aktarımını sağlayan kişileri,
- i) Sanatçı Tanıtma Kartı: Somut Olmayan Kültürel Miras Taşıyıcısı olarak Halk Kültürü Bilgi ve Belge Merkezine kayıt olma hakkı kazananlar adına düzenlenen belgeyi,
- j) Yerinde Tespit Raporu: Folklor Araştırmacıları tarafından yerinde tespit edilerek kurula sunulan somut olmayan kültürel miras taşıyıcılarına ilişkin raporu,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Somut Olmayan Kültürel Miras Alanları ve Dalları

Somut Olmayan Kültürel Miras alanları ve dalları

MADDE 5- (1) “Toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekânlar” anlamına gelen “Somut Olmayan Kültürel Miras” özellikle;

- Somut olmayan kültürel mirasın aktarılmasında taşıyıcı işlevi gören dille birlikte sözlü gelenekler ve anlatımlar,
- Gösteri sanatları,
- Toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şöenler,
- Doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar,
- El sanatları geleneği alanlarını kapsar.

(2) Bu kapsamda;

- Âşık-Ozan, Halk Şairi/ Kalem Şairi ve Zâkir,
- Mahalli Sanatçılar ve Geleneksel Çalgı Yapımcılığı,
- Geleneksel El Sanatı ve Türk Süsleme Sanatları Sanatkârları,
- Geleneksel Tiyatro Sanatı ve Sanatçıları dallarında değerlendirme yapılır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kurulların Oluşumu ve Çalışma Şekli, Kurulların Görevi

Kurulların oluşumu ve çalışma şekli

MADDE 6- (1) Kurul, bu Yönerge'nin 5 inci maddesinde belirtilen alanlar ve dallarda somut olmayan kültürel miras taşıyıcılarının değerlendirilmesi, tespiti ve Halk Kültürü Bilgi ve Belge Merkezine kaydedilmeleri için oluşturulur.

(2) Kurullar, ilgili daire başkanının başkanlığında; 1 (bir) şube müdürü, 2 (iki) folklor araştırmacısı ile alanlarında yeterliliği kabul görmüş akademisyen ya da uzmanlar olmak üzere yedi üyeden oluşur.

(3) Kurulların alanlarında yeterliliği kabul görmüş akademisyen ve uzman üyeleri, her kurul öncesinde ilgili daire başkanlığının önerisi üzerine Genel Müdürlük tarafından belirlenir.

(4) Kurullar, üye tamsayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve katılanların salt çoğunluğuyla karar alır. Ancak karar yeter sayısı üçten az olamaz. Oyların eşitliği halinde, Kurul Başkanının kullandığı oy yönünde çoğunluk sağlanmış olur. Oy verme kabul ya da ret şeklinde olur.

(5) Kurullarının raportörlüğü, ilgili şube müdürlüğü tarafından yürütülür. Değerlendirme sonucunda, Halk Kültürü Bilgi ve Belge Merkezine kaydı uygun görülen somut olmayan kültürel miras taşıyıcılarına ilişkin tüm iş ve işlemler ilgili şube müdürlüklerince yürütülür.

Kurulların görevi

MADDE 7- (1) Kurullar, yeterli başvuru sayısına ulaşması halinde değerlendirme ve tespit yapmak için her yılın Mayıs/Haziran ve Kasım/Aralık aylarında olmak üzere yılda 2 (iki) defa toplanır. Kurullar, ihtiyaç duyulması halinde Genel Müdürlük onayı ile de toplanabilir.

(2) Kurullar bu Yönerge'nin 8 inci maddesinde belirtilen ölçütlere göre değerlendirme ve tespit yapar.

(3) Kurullar, Türk süsleme sanatı sanatkârları hariç olmak üzere; yerinde tespit edilen somut olmayan kültürel miras taşıyıcılarını, yerinde tespit raporu ve başvuru belgeleri üzerinden kurula katılmaksızın değerlendirir.

(4) Kurullar, bu Yönergenin 7 inci maddesinin 3 üncü fıkrasına göre değerlendirilen somut olmayan kültürel miras taşıyıcılarını, gerek görülmesi halinde, bir sonraki kurul toplantısında değerlendirmek üzere şahsen çağırabilir.

(5) Bu Yönergenin 7 inci maddesinin 3 üncü fıkrasına göre yapılan başvurular, ilgili şube müdürlüğünce yapılacak ön değerlendirme sonucu uygun görülmesi halinde kurula sunulur, aksi halde iade olunur.

(6) Sanatçı tanıtma kartının icra alanında yer alacak bilgiler ihtiyaç duyulması halinde ilgili kurul tarafından düzenlenir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Değerlendirme Ölçütleri

Değerlendirme ölçütleri

MADDE 8- (1)Somut olmayan kültürel miras taşıyıcıları aşağıdaki genel ve özel ölçütler doğrultusunda kurul tarafından değerlendirmeye tabi tutulurlar:

a) Genel ölçütler:

- 1) Alanında geleneksel bilgiye sahip olması,
- 2) Bilgisini geleneksel aktarım yoluyla öğrenmiş olması,
- 3) Gelenek aktarıcısı niteliğini taşıyor olması,
- 4) Sanatıyla ilgili temsil kabiliyetinin olması.

b) Özel ölçütler:

I) Âşıklar-Ozanlar, Halk-Kalem Şairleri ve Zakirler için:

- 1) Kendi yöresinin kültürüne hâkim olmak, temsil ettikleri alandaki ustaları bilmek ve tanımak; ilgili sanatın tür, makam, şekil ve içerik bilgilerine hâkim olmak, Âşık, Ozan ve Halk/Kalem şairleri için mahlas sahibi olmak,
- 2) İcra ettiği sanatı, bir ustadan geleneksel yöntemlerle öğrenmiş olmak,
- 3) Sanatını ilgili kişilere öğretebilme yeteneğine sahip olmak,
- 4) Yaşadığı yerde veya kendi yöresinde, kendisiyle aynı sanatı icra edenler arasında tanınıyor olmak,
- 5) Geleneğin gelecek kuşaklara aktarımını sağlamak ve kendi icra dalında örnek alınabilecek ürünler ortaya koymak.

II) Geleneksel El Sanatları ve Türk Süsleme Sanatları Sanatkârları için:

- 1) İcra ettiği sanatın, öne çıkan türlerini bilmek, sanatın önde gelen ustalarını tanımak, sanatıyla ilgili geleneksel ve tarihi bilgiye sahip olmak,
- 2) İcra ettiği sanatta belli bir olgunluğa erişmiş olmak,
- 3) İcra ettiği sanatı bir ustadan geleneksel yöntemlerle öğrenmiş olmak,
- 4) Sanatını ilgili kişilere öğretebilme yeterliğine sahip olmak,
- 5) Geleneksel teknik ve formlara uygun ürünler ortaya koymak.

III) Geleneksel Tiyatro Sanatçıları için:

- 1) En az 5 (beş) Karagöz oyununu geleneksel yöntemlerle oynatabilmek,
- 2) Geleneksel oyunlardaki tiplmeleri usulüne uygun olarak seslendirebiliyor olmak,
- 3) İcra ettiği sanatın, öne çıkan türlerini bilmek, sanatın önde gelen ustalarını tanımak, sanatıyla ilgili geleneksel ve tarihi bilgiye sahip olmak,
- 4) İcra ettiği sanatı bir ustadan geleneksel yöntemlerle öğrenmiş olmak,

- 5) Sanatını ilgili kişilere öğretebilme yeterliliğine sahip olmak,
- 6) Kendisiyle aynı sanatı icra edenler arasında tanınıyor olmak,
- 7) Geleneğinden kopmadan, bu sanata ilişkin yeni teknikleri de uygulayabiliyor olmak,
- 8) Kendisine ait en az 2 (iki) eserinin olması.

IV) Mahalli Sanatçılar ve Geleneksel Çalgı Yapımcılığı İçin;

- 1) Yörenin geleneksel halk müziği bilgilerine sahip olmak,
- 2) Yöre halk müziğinin makam/ayak, usul/tavır gibi yerel icra biçimlerine hâkim olmak,
- 3) Kendisini yetiştirmiş olan ustasından, yöredeki kaynak kişi niteliği taşıyan kişilerden, mahalli sanatçılardan ve/veya yöre halkından öğrenilen ve kazanılan bilgi birikimine sahip olmak,
- 4) Gelenek yoluyla öğrenmiş olduğu bilgileri (geleneksel çalma-söyleme biçimleri, geleneksel halk müziği bilgileri vb) bünyesinde barındırma, taşıyabilme ve genç kuşaklara aktarabilme, öğretebilme özelliği taşıyor olmak,
- 5) Nişan, düğün, kına gecesi, muhabbetler, meşk ve oturak alemleri vb. yöre halkı tarafından, geleneksel halk müziğindeki icra ve tavırlarıyla, duyulmuş ve tanınmış olmak.
- 6) Kendi yöresine ait geleneksel Türk halk müziği ve Türk halk oyunları repertuarına ait bilgi dağarcığını genişleterek, bunları imkânı dâhilinde kitle iletişim araçları yoluyla tanıtarak yöresine ve yöre kültürüne katkıda bulunmak.
- 7) Çalgı yapımcıları için; ürettiği sazlar bakımından geleneksel, profesyonel icracılar veya akademik birimler tarafından tercih ediliyor olmak.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Başvuru, Değerlendirme, Değerlendirme Sonuçlarının Duyurulması, Sanatçı Tanıtma Kartı ve Kayıt İşlemleri

Başvuru

MADDE 9- (1) Başvuru sahibinin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olması, başvuru tarihi itibarı ile 18 yaşını doldurmuş olması ve adli sicil kaydı ile adli sicil arşiv kaydının bulunmaması gerekir.

(2) Mayıs/Haziran ayında gerçekleştirilecek kurullar için; her yılın Ocak, Şubat ve Mart aylarında; Kasım/Aralık ayında gerçekleştirilecek kurullar için ise her yılın Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında başvuru yapılabilir. Bunların dışındaki başvurular kabul edilmez. Tarih belirtilmeyen başvurular için Bakanlık kayıtları esas alınır.

(3) Kurulun toplanacağı tarih, yer ve saati içeren, hususlar, ilgililere yazılı olarak bildirilir. Postadaki gecikme ve kayıplardan Bakanlık sorumlu değildir.

(4) Türk süsleme sanatları alanında başvurular hariç olmak üzere, her sanat dalı için ayrı ayrı başvuru yapılır.

(5) Somut Olmayan Kültürel Miras Alanları dışındaki müracaatlar ile bilgi ve belgelerinde eksiklik, CD/DVD'leri arızalı durumda olanların başvuruları kabul edilmez, iade edilir.

(6) Bu Yönergenin 7 inci maddesinin 3 üncü fıkrasına göre yapılan başvurular, yine bu Yönergenin 9 uncu maddesinde sayılan başvuru şartları ve belgelerine ek olarak hazırlanan yerinde tespit raporu ile kurula sunulmak üzere Genel Müdürlüğe gönderilir.

(7) Başvuru sahibinin bunlara ek olarak;

- a) Nüfus cüzdanı fotokopisini,
- b) Resmi kuruma verilmek üzere düzenlenmiş adli sicil belgesini,
- c) Yönerge ekinde yer alan, tam ve eksiksiz doldurulmuş Başvuru Formunu (Ek-1), Bilgi Formunu (Ek-2) ve İzin Beyanını (Ek-3),
- ç) Arka yüzüne adı ve soyadı yazılmış 2 (iki) adet vesikalık fotoğrafını,
- d) 1 adet CD veya DVD ortamında olmak üzere sanatını icra ederken çekilmiş; yayınlanmamış, başvuru sahibinin net olarak görüldüğü, en az 15 (on beş) dakikalık tek parça video kaydını,
- e) Mahalli Sanatçılar ve Âşık-Ozan, Halk/Kalem Şairi ve Zakir Kuruluna müracaat edenler hariç olmak üzere; diğer kurullara müracaat edenler; yalnızca eserlerinin görüldüğü en az 20 (yirmi) adet farklı ve yayınlanmamış dijital fotoğrafını,
- f) Türk süsleme sanatı sanatkârları (ebru, hat, tezhip, minyatür, katı ve cilt sanatı) için; ilgili alanlarda alınmış icazet belgesi, bu belge yoksa alanında yetkin ustaların en az birinden alınmış ve referans verenin iletişim bilgilerinin de yer aldığı referans mektubunu,
- g) Âşık-ozan ve halk/kalem şairi için; geleneksel halk şiiri türlerinden kendisine ait ve altında imzası olan 10 adet şiiri,
- ğ) Geleneksel tiyatro sanatçıları için; ilgili sivil toplum kuruluşlarından alınmış referans mektubunu
başvuru dosyasına eklemeleri gereklidir.

Değerlendirme

MADDE 10- (1) Değerlendirme, Genel Müdürlükçe tespit edilecek tarih, yer ve saatte, Kurul tarafından uygulamalı ve/veya mülakat şeklinde yapılır.

(2) Değerlendirilmek üzere kurula;

- a) Geleneksel el sanatları alanından başvuru yapanlar icra ettiği sanatla ilgili, geleneksel teknik ve formlarda yapılmış, özgün ve tamamlanmış en az 5 (beş) eserini göstermekle,
- b) Türk süsleme sanatları alanından başvuru yapan ebru sanatçıları geleneksel teknik ve formlarda yapılmış özgün ve tamamlanmış 5 (beş) farklı türde en az 10 (on) eserini göstermekle,

- c) Türk süsleme sanatları alanından başvuru yapan hat sanatçıları geleneksel teknik ve formlarda yapılmış özgün ve tamamlanmış 3 (üç) farklı türde en az 5 (beş) eserini göstermekle,
- ç) Âşık, ozan ve zakir ile mahalli sanatçı alanlarından başvuru yapanlar enstrümanlarını getirmekle,
- d) Geleneksel tiyatro sanatçıları kukla ve karagöz tasviri yapımından başvuru yapanlar eserlerinden en az 10 (on) özgün eserini göstermekle,
- e) Geleneksel tiyatro sanatçıları kukla, karagöz, ortaoyunu ya da köy seyirlik oyunu alanından başvuru yapanlar ekipmanlarını getirmekle,
- f) Çalgı yapımcılığından başvuru yapanlar en az 3 (üç) eserini göstermekle yükümlüdürler.

(3) Bu Yönergenin 7 nci maddesinin 3 üncü fıkrası kapsamında olanlar için 10 uncu madde hükümleri uygulanmaz.

(4) Değerlendirme, sesli ve görüntülü olarak kaydedilir. Kayıtlar, ilgili şube müdürlüğünde 2 (iki) yıl süreyle muhafaza edildikten sonra imha edilir.

(5) Değerlendirme sonucunda Kurul tarafından yetersiz bulunanlar, ilgili kurul tarihinden itibaren 1 (bir) yıl süreyle başvuru yapamazlar.

(6) Genel Müdürlük, somut olmayan kültürel miras taşıyıcısı olarak başvurmuş kişilere ilişkin adli ve idari inceleme yapabilir. Bu kapsamda kamu kurumları ve ilgili sivil toplum kuruluşlarından görüş isteyebilir. Yapılan inceleme sonucuna göre somut olmayan kültürel miras taşıyıcılarının kaydına ilişkin Genel Müdürlüğün takdiri esastır.

Değerlendirme sonuçlarının duyurulması

MADDE 11- (1) Somut Olmayan Kültürel Miras Taşıyıcısı olarak Halk Kültürü Bilgi ve Belge Merkezine kayıt hakkı kazananların listesi, kurulların sona ermesinden itibaren 30 (otuz) iş günü içerisinde Bakanlık web sitesinden yayınlanır. Kayıt hakkı kazanamayanlara ilişkin her hangi bir duyuru yapılmaz.

Sanatçı tanıtma kartı ve kayıt işlemleri

MADDE 12-(1) Kurul tarafından yeterli görülen somut olmayan kültürel miras taşıyıcılarının kayıt işlemleri, ilgili şube müdürlüklerince gerçekleştirilir. Kaydı yapılanlara “Sanatçı Tanıtma Kartı” düzenlenir ve ilgililere gönderilir.

(2) Somut olmayan kültürel miras taşıyıcısına ait bilgi ve belgeler, Halk Kültürü Bilgi ve Belge Merkezi’nde muhafaza edilir.

ALTINCI BÖLÜM

Kazanılmış Haklar, İtiraz Hakkı, Değerlendirmeye Katılmama ve Kayıt İşleminin İptali

Kazanılmış haklar

MADDE 13- (1) Bu Yönerge yürürlüğe girmeden önce Halk Kültürü Bilgi ve Belge Merkezine kaydedilen halk âşıkları-ozanları, mahalli sanatçılar, geleneksel el sanatı ve Türk süsleme sanatları sanatkârları, yeniden değerlendirilmeye tabi tutulmaksızın, “Somut Olmayan Kültürel Miras Taşıyıcısı” olarak Halk Kültürü Bilgi ve Belge Merkezine kaydedilmiş sayılır.

İtiraz hakkı

MADDE 14- (1) Değerlendirme sonucunda yetersiz görülenler, sonuçların Genel Müdürlük internet sayfasında ilan edildiği tarihten itibaren en geç 30 (Otuz) gün içerisinde itiraz için Genel Müdürlüğe yazılı olarak başvurabilirler.

(2) İtirazlar, itiraz edilen kurul toplantısında kaydedilen bilgi ve belgeler üzerinden, ilgili alanda toplanacak ilk kurulda, değerlendirilir ve nihai karar verilir. Değerlendirme sonucu itiraz sahibine yazılı olarak bildirilir.

Değerlendirmeye katılmama

MADDE 15- (1) Kurula davet edildiği halde; ilgili kurul tarihinden önce katılamayacağını bildiren başvuru sahipleri durumlarını mazeret dilekçesi ekinde belgeledikleri takdirde, müracaatları muhafaza edilerek bir sonraki kurula katılmaları sağlanır. Mazeret bildirmeden kurula katılmayanlar ise başvurularını yenilemek zorundadır.

Kayıt işleminin iptali

MADDE 16- (1) Halk Kültürü Bilgi ve Belge Merkezine somut olmayan kültürel miras taşıyıcısı olarak kaydedilenlerin aşağıdaki durumlarda kayıtları silinir:

- a) Başvuru sırasında verilen bilgi veya belgelerin gerçeğe aykırı olduğunun anlaşılması,
- b) İlgilinin kurul toplantısı esnasındaki beyanının gerçeğe aykırı olduğunun anlaşılması,
- c) Terör örgütleri ile ilgi ve irtibatı ya da yasa dışı faaliyetinin tespiti,
- ç) Adli sicil kaydı ile adli sicil arşiv kaydının tespiti,
- d) Sanatçı tanıtma kartının amacı dışında kullanılması.

(2) Kaydın silinmesine ilişkin durum ilgiliye bildirilir. Kayıt işlemi iptal edilenler herhangi bir hak talebinde bulunamazlar.

YEDİNCİ BÖLÜM

Yürürlükten kaldırılan yönerge, Yürürlük ve Yürütme

Yürürlük

MADDE 17- (1) Bu Yönerge Bakan tarafından onaylandığı tarihten itibaren yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 18- (1) Bu Yönerge hükümlerini Kültür ve Turizm Bakanı yürütür.